แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

The Guidelines for Promoting Public Participation in The Local Administration of People in The Sub – district Municipality, Samut Songkhram

[1]**อภิญญา มุกดาธนพงศ์, สัณฐาน ชยนนท์ และ วิจิตรา ศรีสอน**

[1]**Aphinya Mukdathanaphong, Sunthan Chayanon and Wijitta Srisorn**

วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

College of Politics and Government Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

E–mail: s61463825042@ssru.ac.th

Received April 30, 2021; **Revised** May 26, 2021; **Accepted** September 30, 2021

บทคัดย่อ

การปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเพราะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งทำให้ประชาชนได้เรียนรู้หลักในการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้โดยตรงจึงทำให้เกิดความสนใจในการศึกษาแนวทางของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งในบทความนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและ 4) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บและรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนจำนวน 400 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาเพื่อกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการจัดซื้อและจัดจ้าง การมีส่วนร่วมในการยื่นญัตติเพื่อถอดถอนคณะเทศมนตรีทั้งคณะหรือรายบุคคล และการมีส่วนร่วมในการดูแลสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อนของชุมชน

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่แตกต่างกันทุกด้าน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การได้มาซึ่งผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

4. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องมีการแสดงออกอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย การจัดตั้งหรือรวมกลุ่มโดยสภาประชาชนเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นก่อน ประชาชนต้องมีความรู้และตระหนักถึงความสำคัญถึงสาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วมและการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ชัดเจน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การกำหนดนโยบาย; การบริหาร; การกำกับ; ตรวจสอบและติดตาม

Abstract

Local government today is important to the development of the country because it provides opportunities for local people to participate in their own local political activities which allows people to learn the principles of politics and democracy directly. Therefore, it caused interest in studying ways of promoting the participation of people. The objectives of this article were 1) to study the level of public participation in local administration in Samut Songkhram municipality; 2) to compare the participation of citizens classified by personal factors; 3) to study the relationship between factors of local administration and public participation; and 4) to find ways to promote the participation of people in the local government. This study was a mixed research method between quantitative research and qualitative research. Data were collected from a sample of 400 people and 17 key informants. The data were analyzed by using statistics, mean, and standard deviation. It was found that

1. The level of participation in the overall is high. The item with the highest level of participation is participation in problem analysis and root cause analysis in order to formulate local development policy. Participation in being a purchasing and hiring committee Participation in filing a law to remove the board of directors, either as a group or individually and participation in the maintenance of a park or community retreat.

2. Comparing the participation of the people, it was found that the personal factors had no different effect on the participation of the people in all aspects.

3. The relationship among the factors of local government found that the structure, powers, duties, and management. The relationship with the participation of people was at a moderate level.

4. Guidelines for promoting the participation of the people, there must be an expression based on the law, established, or grouped by the People's Council to participate in expressing opinions and building knowledge and understanding first. People must have knowledge and awareness of the reasons for their participation and the creation of a clear political culture.

Keywords: participation; policy–making; administration; supervision; review and follow up

บทนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เริ่มต้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกเมื่อคณะราษฎรได้ยึดอำนาจจากการปกครองจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 และเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (บุญธรรม เลิศสุขีเกษม, 2542) ประชาธิปไตยและปัจจัยที่จะนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยได้มากที่สุดมิใช่อยู่ที่ระบบราชการ นักการเมือง สถาบันทหาร สถาบันรัฐสภา พรรคการเมือง ฯลฯ แต่อยู่ที่ประชาชนเป็นสำคัญ ดังที่มีคำพูดกันว่า “ถ้าประชาชนเป็นอย่างไรการปกครองของประเทศนั้นก็จะเป็นเช่นเดียวกัน” การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดเป้าหมายมุ่งพัฒนาขีดความสามารถและศักยภาพของประชาชนให้พึ่งพาและพัฒนาตนเองได้ ตามปรัชญาพื้นฐานของการพัฒนาที่มีฐานคิดที่ว่าการพัฒนาคนนั้น ความสำคัญอยู่ที่ตัวคน เพราะคนทุกคนมีศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน และทุกคนมีศักยภาพที่ดีที่จะพัฒนาได้ หากได้รับการกระตุ้นให้ความรู้เพิ่มเติมอย่างเพียงพอ ด้วยความเชื่อพื้นฐานเช่นนั้น ประชาชนจึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทุกด้าน นอกเหนือจากความเชื่อพื้นฐานดังกล่าวแล้ว ยังมีเหตุผลและความจำเป็นที่สำคัญ 3 ประการ คือ (กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง, 2547) ได้แก่ ด้านสังคม ด้านการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง และ ด้านการปกครองและการบริหารตามหลักการกระจายอำนาจในการ สำหรับการนำศักยภาพและขีดความสามารถตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ของประชาชนทุกคนให้มีบทบาทในทุกระดับและทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยกล่าวคือการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นมรรควิธีที่จะทำให้ประชาชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาของตนเองร่วมกันและจะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอันเป็นเป้าหมายของการพัฒนาคนในที่สุดซึ่งหลักการสำคัญของการปกครองท้องถิ่นคือการให้ประชาชนปกครองตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อย่างไรก็ตามแม้การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นการปกครองในพื้นที่เล็ก ๆ

จำนวนประชากรไม่มากนักก็ตาม แต่ก็ยังนับว่าทั้งพื้นที่ และจำนวนประชากรเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่สามารถใช้สิทธิปกครองตนเองโดยตรงได้มากนัก ด้วยเหตุผลความจำเป็นที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ตาม แต่ระบบนี้ทำให้ประชาชนห่างเหินจากกิจกรรมของท้องถิ่นของตน เมื่อเลือกตั้งสมาชิกสภา ท้องถิ่นหรือฝ่ายบริหารท้องถิ่นเสร็จแล้ว ประชาชนเหล่านั้นก็ถูกปล่อยไว้เบื้องหลัง โดยกิจกรรมของท้องถิ่นจะเป็นเรื่องของ “นักการเมืองท้องถิ่น” เท่านั้น สี่หาปีให้หลังประชาชนจึงมีสิทธิเลือกตั้งใหม่อีกครั้ง สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาท้องถิ่นหลายประการ (สมศักดิ์ คุณเงิน, 2541)

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมเกิดจากความต้องการในการเข้าไปพัฒนา หรือสร้างกระบวนการในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่นด้วยการแสดงความคิดเห็น ร่วมกันผลักดันกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาความเฉื่อยชา ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ พร้อมกับให้ประชาชนตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญแสดงทัศนะที่มีต่อการเมืองในพื้นที่ ร่วมกันพัฒนาทุกภาคส่วนในชุมชนของตนเองก่อน ประเด็นนี้จึงทำให้การมีส่วนร่วมเกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชนโดยมองว่าหากคนในชุมชนไม่ร่วมกันพัฒนาแล้วใครจะสามารถพัฒนาชุมชนของเราได้ดีกว่าเรา ซึ่งในการพัฒนานั้นองค์กรที่ใกล้ชิดเรามากที่สุดและมีอำนาจในการผลักดันและสนับสนุนได้เต็มกำลังนั่นก็คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่นั่นเอง

ในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เทศบาลเมืองนับเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีแนวโน้มจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งรวมถึงการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นตามคุณลักษณะส่วนบุคคล และความคิดเห็นของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยข้อสนเทศที่ได้จะเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดทิศทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรสงครามต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตาม เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การได้มาซึ่งผู้บริหาร การกำกับ ติดตาม กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

4. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น Weiner (1971) นิยามการมีส่วนร่วมทางการปกครองไว้กว้าง ๆ ว่าหมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ และไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว หรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นในระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นก็ตาม Nie & Verba (1975) ได้ให้นิยามการมีส่วนร่วมทางการปกครองหมายถึง กิจกรรมทางกฎหมายของราษฎร ซึ่งอาจมากหรือน้อยโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาลหรือการกระทำของรัฐ สิทธิพันธ์ พุทธหุน (2525) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วม มาหลายอย่างที่ซ้ำกับ นีและเวอรบาได้เสนอไว้ แต่ทั้งสองคนนี้ได้เสนอรวมถึงกิจกรรมที่อาจผิดกฎหมายและรุนแรงด้วย

ดุษฎี อายุวัฒน และคณะ (2535) ได้นิยามคำว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้น จนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การเข้าร่วมอาจจะเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือครบวงจรก็ได้การเข้าร่วมมีทั้งรายบุคคล กลุ่มหรือองค์กร ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกันเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ รวมไปถึง เสน่ห์ จามริก และ คณะ (2524) ให้คำจำกัดความการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกัน และกันของทุกฝ่าย และยังอาจเป็นการปูพื้นฐานมั่นคงสำหรับวิวัฒนาการไปสู่การปกครองตนเองของท้องถิ่นได้ในบั้นปลาย แม้กระทั่ง สุรชัย หวันแก้ว (2527) การมีส่วนร่วมของประชาน หมายถึง ความอยากร่วมและความสมัครใจ (ซึ่งแยกจากการเสียสละ และหวังรางวัลตอบแทนจากราชการ) โดยสิ่งเหล่านี้ จะสอดคล้องกันทั้งชีวิต และวัฒนธรรมของเขาด้วย สรุปได้ว่า ที่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการปกครองได้นั้นจะต้องเป็นการกระทำ ที่มุ่งหวังอิทธิพลในการตัดสินใจของ

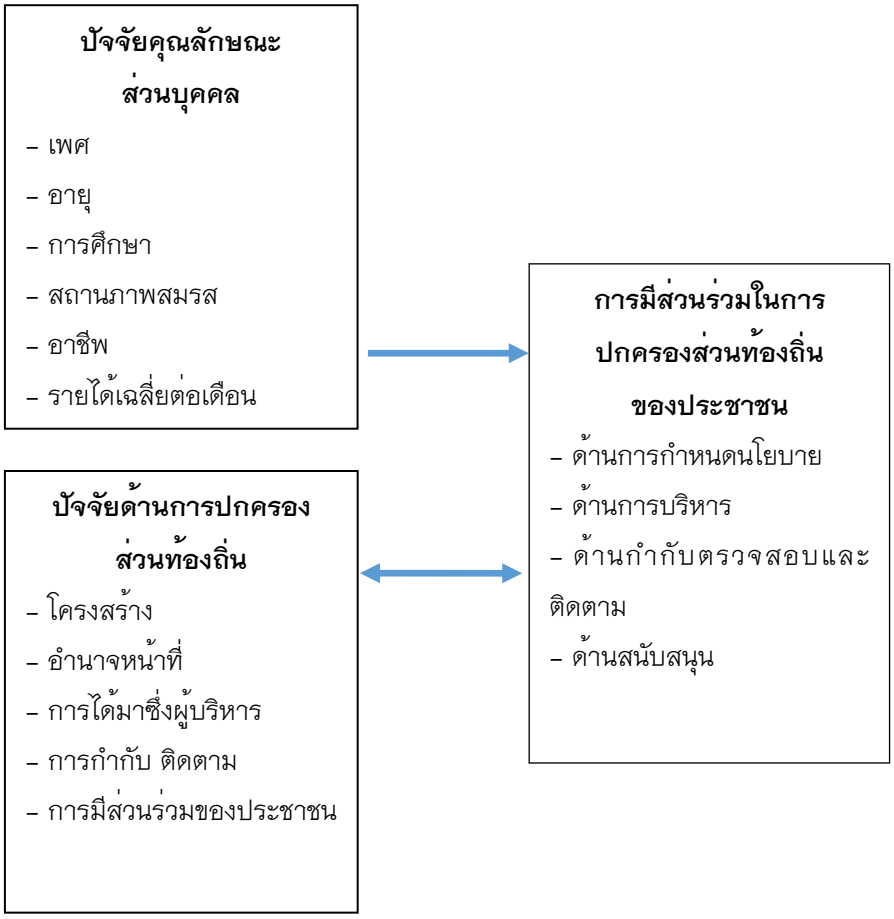
รัฐบาลเป็นสำคัญ ซึ่งถ้าเป็นการกระทำที่ไม่หวังที่จะมีอิทธิพล เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกนโยบายของรัฐบาล หรือเลือกบุคคลสำคัญที่สามารถกำหนดนโยบายของรัฐบาลได้แล้ว ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

ข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมทางการปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อพิจารณากันก็พอแยกได้เป็น 4 ประการใหญ่ ๆ ดังนี้ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2524) ประการแรก สภาพการเร้าระดมทางสังคม ประการที่สอง ภาวะทางเศรษฐกิจ ประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจ และมีความมั่งคงก็จะมีโอกาสเป็นประชาธิปไตยมากกว่าประเทศที่ยากจน ประการที่สาม วัฒนธรรมทางการเมืองก็อาจเป็นข้อจำกัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ ประการสุดท้าย ถ้าระบบการเมืองการปกครองไม่เอื้ออำนวยให้ราษฎรมีส่วนร่วมอย่างเช่นสังคมนั้น มีการปกครองระบอบเผด็จการไม่ว่าจะเป็นเผด็จการคอมมิวนิสต หรือเผด็จการ ก็ย่อมเป็นการแน่นอนว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต้องอยู่ในระดับต่ำมาก และมักจะเป็นไปในรูปที่เรียกว่าการมีส่วนร่วมสนับสนุนนั้นเอง

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันผู้วิจัยได้กำหนดเป็นตัวแปรต้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการปกครองส่วนท้องถิ่นโดยจะทำการศึกษาใน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างหน้าที่ 2) อำนาจหน้าที่ 3) ด้านการได้มาซึ่งผู้บริหาร 4) ด้านการกำกับติดตาม และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองสวนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยประยุกต์มาจากแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Uphoff & Cohen (1977) โดยมุ่งเน้นศึกษาในด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการบริหาร ด้านกำกับตรวจสอบและติดตาม และด้านสนับสนุน สรุปได้ดังแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

พื้นที่ ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ตามทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง พ.ศ. 2563 จำนวนประชากร รวมทั้งสิ้น 27,831 คน

กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการกำหนดขนาดของ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยอาศัยสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเท่ากับ 400 คน

เครื่องมือการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามที่เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณตามวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจประชากร กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยการใช้วิธีการให้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาจะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

2) ข้อมูลทุติยภูมิเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารบทความ รายงาน วารสารตำรา หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัยกฎหมาย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทาง การเมืองและการปกครองท้องถิ่นจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนข้อมูลทางสถิติต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ก็จะนำข้อมูลที่ได้รับคืนมาจากการตอบแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ โดยมีการจัดหมวดหมู่และ ใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูป ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2) สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ คือ การวัดหาความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกันที่แต่ละตัวมีระดับการวัดของข้อมูลในระดับอันตรภาค (Interval Scale) ขึ้นไป

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ศึกษาได้ศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาโดยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์ประชาชน ผู้มีสิทธิออกเสียงในเขตพื้นที่เขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ และสมาชิกสภาเทศบาล รวมจำนวนทั้งสิ้น 17 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ผู้ศึกษาวิจัยใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างของประชากรผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น

2) การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม สำหรับการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจประชากร กลุ่มตัวอย่างที่มาจากการสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกทำการสัมภาษณ์จากประชาชนทั่วไป กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการ และสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวนทั้งสิ้น 17 คน ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้ จากการให้สัมภาษณ์มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลว่าตรงกับข้อมูลที่ผู้ให้สัมภาษณ์ ต้องการ และเป็นประเด็นที่ตรงกับผู้วิจัยต้องการศึกษา

2) ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร บทความ รายงาน วารสาร ตำรา หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัย กฎหมาย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทาง การเมือง และการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลทางสถิติต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว จะนำข้อมูลที่ได้รับกลับคืนมาจากการตอบแบบสัมภาษณ์มาทำตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าแล้วนำข้อมูลจาก แบบสัมภาษณ์และข้อมูลในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น จากแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดที่ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้วนั้น มาทำการตีความข้อมูลด้วยวิธีการอุปมัย โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้ทำการรวบรวมมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วเขียนรายงานเพื่ออธิบายความหมายข้อมูลดังกล่าว

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาตามประเด็นสำคัญในการศึกษา 4 ประเด็น ดังนี้

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงครามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดนโยบาย คือการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหา เพื่อกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการบริหาร คือการมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการจัดซื้อ และจัด

จ้าง ด้านกำกับตรวจสอบ และติดตาม คือการมีส่วนร่วมในการยื่นญัตติเพื่อถอดถอนคณะเทศมนตรีทั้งคณะหรือรายบุคคล และด้านสนับสนุน คือการมีส่วนร่วมในการดูแลสวนสาธารณะ หรือสถานที่พักผ่อนของชุมชน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวม

ระดับการมีส่วนร่วม	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการกำหนดนโยบาย	4.55	0.464	ระดับมาก
2. ด้านการบริหาร	4.54	0.448	ระดับมาก
3. ด้านกำกับตรวจสอบและติดตาม	4.53	0.445	ระดับมาก
4. ด้านสนับสนุน	4.47	0.500	ระดับมาก
รวม	**4.52**	**0.460**	**ระดับมาก**

ผลการศึกษา วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลในภาพรวม

ระดับการมีส่วนร่วม	เพศ	อายุ	การศึกษา	สถานภาพสมรส	อาชีพ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
	Sig.	Sig.	Sig.	Sig.	Sig.	Sig.
1. ด้านการกำหนดนโยบาย	.779	.297	.484	.095	.106	.493
2. ด้านการบริหาร	.361	.405	.523	.159	.269	.661
3. ด้านกำกับตรวจสอบและติดตาม	.351	.526	.566	.130	.052	.111
4. ด้านสนับสนุน	.064	.451	.898	.074	.053	.800
ภาพรวม	**.388**	**.321**	**.125**	**.267**	**.316**	**.351**

* มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษา วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การได้มาซึ่งผู้บริหาร พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการของเทศบาล ในเรื่องอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาลในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงครามในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	**ด้านโครงสร้าง**		**ด้านอำนาจหน้าที่**		**ด้านการได้มาซึ่งผู้บริหาร**	
	r	**Sig**	**r**	**Sig**	**r**	**Sig**
1. ด้านการกำหนดนโยบาย	.38	.000*	.23	.000*	.43	.000*
2. ด้านการบริหาร	.20	.000*	.26	.000*	.31	.000*
3. ด้านกำกับตรวจสอบและติดตาม	.16	.000*	.20	.000*	.04	.000*
4. ด้านสนับสนุน	.56	.000*	.35	.000*	.54	.000*
ภาพรวม	**.40**	**.000***	**.43**	**.000***	**.44**	**.000***

* มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่าด้านการกำหนดนโยบาย แนวทางในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น ต้องมีการแสดงออกอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย การจัดตั้ง หรือรวมกลุ่มโดยสภาประชาชนเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็น สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้เกิดขึ้นก่อน ประชาชนต้องมีความรู้ และตระหนักถึงความสำคัญถึงสาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วม และการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ชัดเจน ด้านการบริหาร แนวทางในการบริหารนั้นมองว่าประชาชนมีส่วนร่วมอย่างมากในระดับของการร่วม รับรู้ประโยชน์ที่ได้รับการบริการ ร่วมให้และเสียสละบางอย่างให้ ด้านกำกับตรวจสอบและติดตามการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบใหม่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมด้านการควบคุมตรวจสอบของประชาชนต่อการทำงานขององค์กรปกครองในรูปแบบผ่านสื่อต่าง ๆ ประชาชนใช้ในการควบคุมตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือการไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ซึ่งยังไม่มีการปรากฏการรวมกลุ่มอย่างจริงจังของประชาชน เพื่อเข้ามาตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น ด้านสนับสนุนการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับแนวทางการสนับสนุนนั้นเกิดจากความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจที่แท้จริงในสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตนเอง และจิตสำนึกความรู้สึก

รับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อมการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ นักการเมืองท้องถิ่น และความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่พร้อมกับความมีอำนาจในการต่อรองกิจการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกำหนดนโยบาย คือการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหาเพื่อกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการบริหาร คือการมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการจัดซื้อ และจัดจ้าง ด้านกำกับตรวจสอบ และติดตาม คือการมีส่วนร่วมในการยื่นญัตติเพื่อถอดถอนคณะเทศมนตรีทั้งคณะหรือรายบุคคล และด้านสนับสนุน คือการมีส่วนร่วมในการดูแลสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อนของชุมชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุศรา โพธิสุข (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ทำการศึกษา พบว่าประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของการเมืองท้องถิ่นมากนัก เนื่องจาก ยังมีการปลูกฝังในระบบอุปถัมภ์อยู่ มีการแบ่งกลุ่ม ไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมเฉพาะช่วงเลือกตั้ง และการประชาสัมพันธ์เลือกตั้งยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ แนวทางแก้ไขปัญหา ควรปลูกฝังให้ประชาชนมีความคิดที่เป็นประชาธิปไตย ให้ตระหนักในการใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อสังคมและประโยชน์ของส่วนร่วมควรมีการรณรงค์ให้ความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น และควรประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งให้ครอบคลุมพื้นที่

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามเพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกันทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุ หยกจินดา (2557) ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีส่วนร่วมในมากเป็นอันดับแรก รองลงมาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีส่วนร่วมในระดับมาก และสุดท้ายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

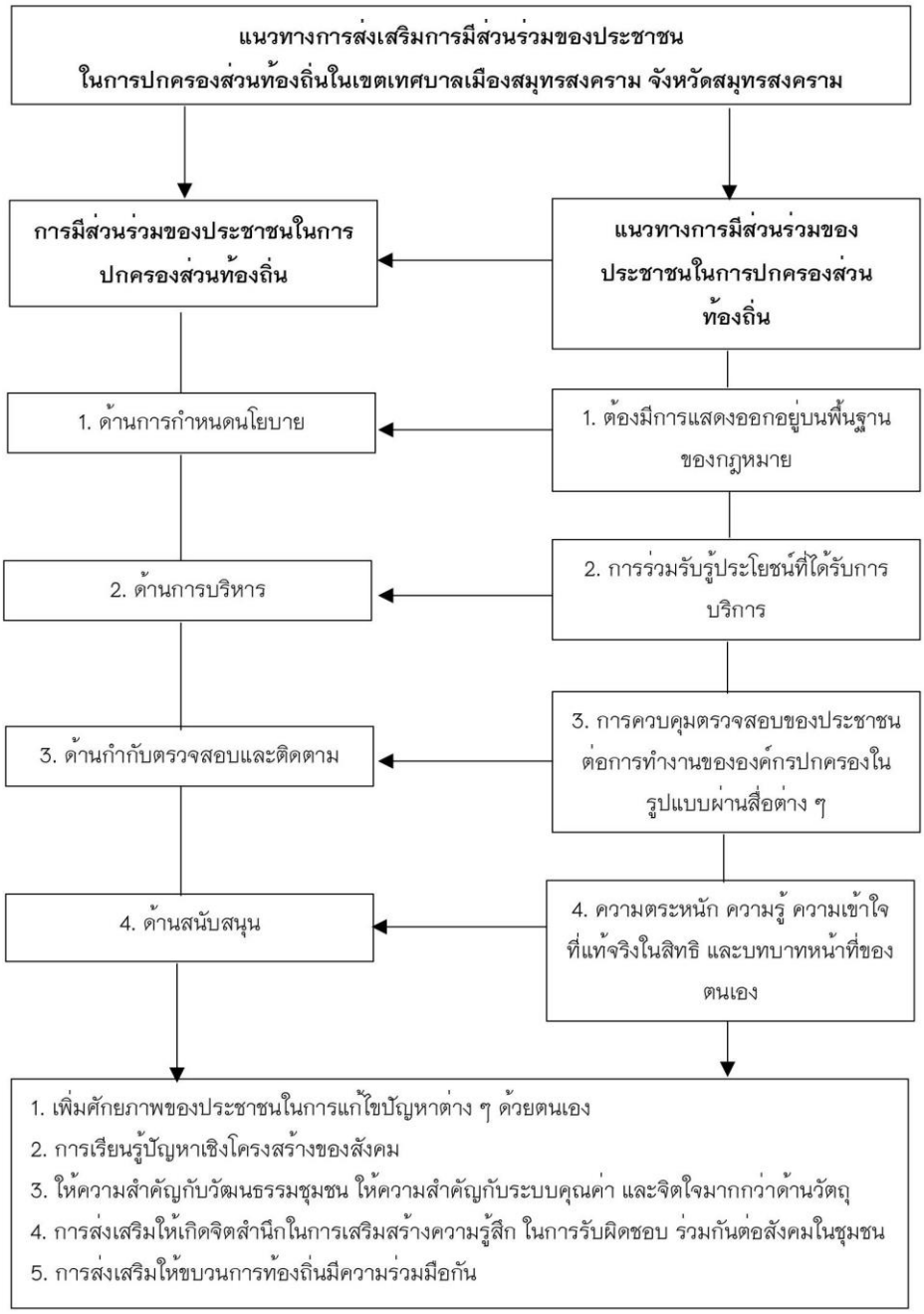
ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม โครงสร้าง อำนาจหน้าที่การได้มาซึ่งผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ

สิทธิ์ธนัชท์ วารุณสหรัชภณ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติดำเนินงานและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ประชาชนต้องการเสนอแนะการทำงานของ อบต. และร้องทุกข์เรื่องราวต่าง ๆ ได้หลากหลายช่องทาง ในขณะเดียวกันต้องการให้ อบต. ชี้แจงผลการร้องทุกข์ ชี้แจงการใช้งบประมาณ ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ของ อบต. ให้มากขึ้นและประชาชนต้องการให้ อบต. เป็นผู้ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มประชาชน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมสามารถแสดงความคิดเห็น

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า ด้านการกำหนดนโยบาย แนวทางในการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายนั้น ต้องมีการแสดงออกอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย การจัดตั้ง หรือรวมกลุ่มโดยสภาประชาชนเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็น สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้เกิดขึ้นก่อน ประชาชนต้องมีความรู้ และตระหนักถึงความสำคัญถึงสาเหตุของการเข้ามีส่วนร่วม และการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ชัดเจน ด้านการบริหาร แนวทางในการบริหารนั้นมองว่าประชาชนมีส่วนร่วมอย่างมากในระดับของการร่วม รับรู้ประโยชน์ที่ได้รับการบริการ ร่วมให้ และเสียสละบางอย่างให้ หากแต่การเข้าร่วมปรึกษาหารือ หรือร่วมตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมหารือ ร่วมตัดสินใจ คัดเลือกโครงการพัฒนาท้องถิ่นเอง ใช้สิทธิเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น และการพัฒนาขีดความสามารถของตนเอง ในการจัดการควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีพ ด้านกำกับตรวจสอบ และติดตาม ในการกำกับตรวจสอบ และติดตามมีการมีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบใหม่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมด้านการควบคุมตรวจสอบของประชาชนต่อการทำงานขององค์กรปกครอง ในรูปแบบผ่านสื่อต่าง ๆ ประชาชนใช้ในการควบคุมตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ การไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงาน ซึ่งยังไม่มีการปรากฏการรวมกลุ่มอย่างจริงจังของประชาชน เพื่อเข้ามาตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น ด้านสนับสนุน การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับแนวทางการสนับสนุน นั้นเกิดจากความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ที่แท้จริงในสิทธิ และบทบาท หน้าที่ของตนเอง และจิตสำนึก ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมและสิ่งแวดล้อมการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ นักการเมืองท้องถิ่น และความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่พร้อมกับความมีอำนาจในการต่อรองกิจการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิติอลีนา ใจเพียร (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ภายใต้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นรับฟังความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นเสริมอำนาจ ตามลำดับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเหมืองง่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับข้อเสนอแนะ ควรมีการสร้างกลไก หรือช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา

ท้องถิ่นมากกว่าการทำเวทีประชาคมเจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการตามแผนให้ประชาชนทราบความก้าวหน้าโดยตลอด ควรจัดตั้งบอร์ดประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ในแต่ละชุมชนควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน ควรให้ความสำคัญในการบูรณาการแผนของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 2 การสร้างองค์ความรู้ใหม่

สรุป

สำหรับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตเทศบาลเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ปัจจัยหลักในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยปัจจัยสำคัญเริ่มจากการกำหนดนโยบาย ซึ่งต้องมีการแสดงออกอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย การบริหารจัดการต้องส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม รับรู้ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริการ การกำกับตรวจสอบและติดตาม เป็นการควบคุมตรวจสอบของประชาชน ต่อการทำงานขององค์กรปกครองในรูปแบบผ่านสื่อต่าง ๆ และปัจจัยสุดท้ายคือการสนับสนุน ซึ่งรวมไปถึงความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ที่แท้จริงในสิทธิ และบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยทั้งหมดนั้นมีแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมเริ่มจากการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการรวมกลุ่ม เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ประชาชนตระหนักความสำคัญในข้อนี้มากที่สุด การมีส่วนร่วมเป็นเวทีในการเรียนรู้ปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคม ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อนำไปสู่แนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชาวบ้าน และสามารถเพิ่มอำนาจในการต่อรองในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมชุมชน ให้ความสำคัญกับระบบคุณค่า และจิตใจมากกว่าด้านวัตถุ พยายามส่งเสริมให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการแก้ปัญหาผ่านรูปแบบของการระดมทุน เพื่อตั้งเป็นกองทุนช่วยเหลือกันเอง ซึ่งอาศัยประเพณีต่าง ๆ เป็นการปลูกจิตสำนึก และสร้างเครือข่ายกันเองระหว่างชุมชนและกลุ่มคน การส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกในการเสริมสร้างความรู้สึก ในการรับผิดชอบร่วมกันต่อสังคมในชุมชนอีกด้วย เน้นที่ความคิดริเริ่มของชาวบ้าน ในการรวมกลุ่มในลักษณะ ใดลักษณะหนึ่ง เพื่อเรียนรู้ปัญหาของชุมชน พร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับกลไกทางสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มหรือองค์กรชาวบ้าน ในการตัดสินใจผ่านเครือข่ายของความสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกชุมชน โดยอาศัยหลักการต่อรองกับรัฐบาล ระดมความร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาท้องถิ่นให้ดีขึ้น และการส่งเสริมให้ขบวนการท้องถิ่นมีความร่วมมือกันต้องช่วยกันคิดว่าทำอย่างไร จึงสามารถทำให้ แผนงานของชุมชนมีความเป็นบูรณาการร่วมกับหน่วยงานของรัฐ โดยเป็นไปในลักษณะคิดจากข้างล่าง ภาครัฐหนุนเสริม หลีกเลี่ยงข้อบกพร่องในอดีตการส่งเสริมให้ขบวนการท้องถิ่นร่วมกันคิด มีตัวชี้วัด ความสำเร็จอยู่ที่การเน้นความพึงพอใจของประชาชนมากกว่า ความรวดเร็วในการทำงาน ในการแก้ไขปัญหา ต้องมีการร่วมมือจากหลายฝ่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยหลักในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเริ่มจากการกำหนดนโยบาย การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการเข้ามาร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอเพิ่มเติมคือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นแนวทางในการรวมกลุ่ม เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง

2. ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมชุมชน ให้ความสำคัญกับระบบคุณค่า และจิตใจมากกว่าด้านวัตถุ พยายามส่งเสริมให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการแก้ปัญหาผ่านรูปแบบของการระดมทุนเพื่อตั้งเป็นกองทุนช่วยเหลือกันเอง ซึ่งอาศัยประเพณีต่าง ๆ เป็นการปลูกจิตสำนึก และสร้างเครือข่ายกันเองระหว่างชุมชนและกลุ่มคน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมคือการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชน การให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมชุมชนซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในภาคสนามในครั้งนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาพื้นที่ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อนั้นควรมีประเด็นสำคัญในการศึกษาคือ

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้พื้นที่จังหวัดเป็นเขตในการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วม และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษานำมากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของจังหวัดร่วมกัน

2. ทำการศึกษาการมีส่วนร่วม ในแต่ละระดับของเขตการปกครองท้องถิ่น เช่น ทำการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมระดับเทศบาล ระดับองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นต้น เพื่อทราบปัญหาการมีส่วนร่วมแต่ละพื้นที่ และนำผลการศึกษามาพัฒนาทิศทางการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาในเชิงพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง. (2547). *การศึกษาบทบาทและการดำเนินงานของเทศบาลในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค.* นนทบุรี: วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2524). *วัฒนธรรมทางการเมืองกับระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย วัฒนธรรมทางการเมืองไทย.* กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ดุษฎี อายุวัฒน์ และ คณะ. (2535). *การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน: กรณีชุมชนบ้านห้วยม่วง*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ฐิติอลีนา ใจเพียร. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน: ภายใต้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น*(วิทยานิพนธ์รัฐประศาสน-ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเนชั่น.

บุญธรรม เลิศสุขีเกษม. (2542). *การเผยแพร่ความรู้ทางการปกครองท้องถิ่น ฉบับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น.

บุศรา โพธิสุข. (2558). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารพิฆเนศวร์สาร, 12*(1), 151–164.

วิษณุ หยกจินดา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน หมู่บ้านทุ่งกร่าง ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี*(วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมศักดิ์ คุณเงิน. (2541). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สิทธิพันธ์ พุทธหุน (2525). *ทฤษฎีพัฒนาการเมือง.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สิทธิ์ธนัชท์ วารุณสหรัชภณ. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลตลาดจินดา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*(วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสน่ห์ จามริก และ คณะ. (2524). *นโยบายในการพัฒนาชนบทไทย ปี 2523.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.

สุรชัย หวันแก้ว. (2527). *การมีส่วนร่วมในชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา.* กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

Nie, N. H., & Verba, S. (1975). *Political Participation.* In Fred I. Greenstein & Nelson, W. Polsby. (eds.) Handbook Political Science: Nongovernment Politic. pp. 9–12. Massasuseette: Addisen Wesley.

Uphoff, N. T., & Cohen, J. M., (1977). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design, Implementation and Evaluation.* New York: Cornell University.

Weiner, M. (1971). *Political Participation: Crisis of the Political Process.* In Leonard, Binder et al. (eds.) Crisis on Sequences in Political Development. pp. 161–163. Princeton: Princeton University Press.